

Gazdasági növekedés akkor és most –

Visszatekintés 2012. évi makrogazdasági folyamatokra

2017-ben dinamikus gazdasági növekedés várható annak ellenére, hogy a mezőgazdaság teljesítménye a tavalyi rekordévet követően visszaesik. Legutóbb 2012-ben csökkent számottevően a mezőgazdaság hozzáadott értéke, akkor azonban más egyedi tényezők is visszafogták a növekedést. Cikkünkben ezeket tekintjük át, amelyek összességében a GDP enyhe csökkenéséhez vezettek: (i) a kedvezőtlen időjárási viszonyok hatása a mezőgazdaságra, (ii) recesszió az EU-ban a szuverén adósságválság következtében, (iii) a gazdaságot 2011-ben élnkítő magasabb egyedi költségvetési kiadások bázishatása és az EDP eljárás megszüntetése érdekében szükséges lépések. 2017-ben várakozásaink szerint csak a mezőgazdaság fog negatív hatást kifejteni a gazdasági növekedésre, így folytatódhat a magyar gazdaság 2013 óta tartó növekedése.

A magyar gazdaság növekedése már a válság előtt megállt (2007-ben 0,4 százalékkal), majd a válság során az európai átlagot jelentősen meghaladó mértékben esett vissza (2009-ben 6,6 százalékkal). A nagymértékű visszaesés mögött az állt, hogy Magyarországot különösen sérülékeny gazdasági szerkezetben érte a válság, valamint a költségvetési politika prociklikus volt. A korábbi évek fenntarthatatlan fiskális politikája 2006-ban és 2009-ben is kiigazítást kényszerített ki, és a hiánycsökkentő intézkedések egyirányba hatottak a külső sokkal, azaz a fiskális kereslet visszaesésén keresztül erősítették a GDP visszaesését. 2010-2011-ben enyhe növekedés bontakozott ki a válságból való kilábalás jeleként, ami azonban 2012-ben átmenetileg megtorpant, és 2013-tól lett stabil és jelentős mértékű a növekedés. A GDP 2012. évi átmeneti csökkenésben jelentős szerepet játszott a mezőgazdasági termelés visszaesése, ami a kedvezőtlen időjárási viszonyoknak köszönhetően idén is megismétlődhet. Öt évvel korábban azonban több egyéb tényező is visszafogta a gazdasági növekedést, amelyek összességében a GDP csökkenéséhez vezettek. Ezzel szemben 2017-ben a belső és külső gazdasági környezet is sokkal inkább növekedésbarát, így dinamikus - az MNB prognózisa szerint 3,6 százalékos - gazdasági növekedés várható.

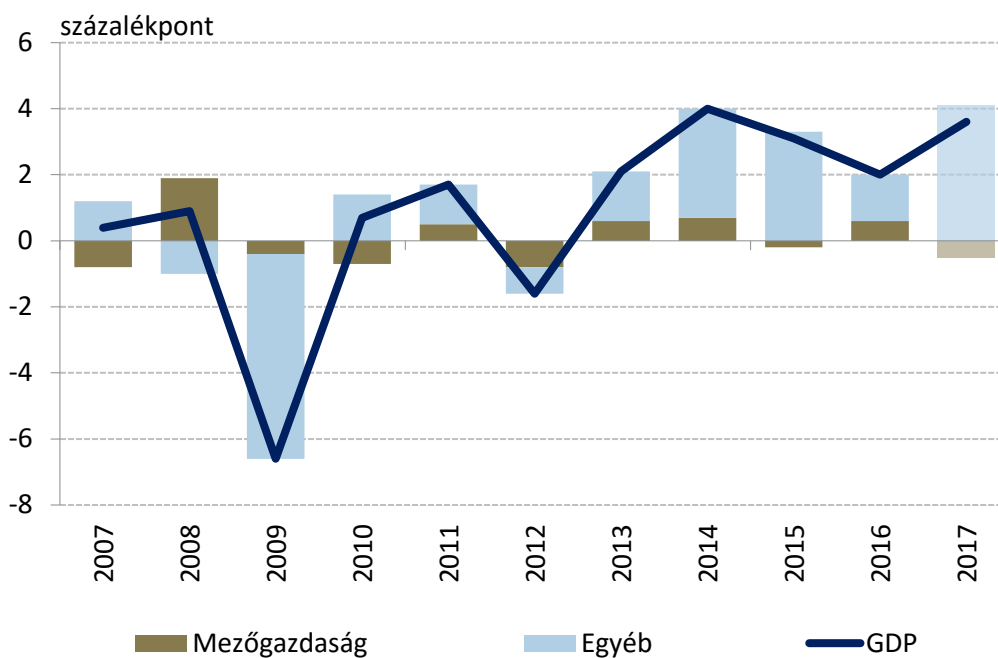
A mezőgazdasági termelés hatása a gazdasági növekedésre

A mezőgazdasági termelés időjárási okokból történő visszaesése 2012-ben számottevően visszahúzta a teljes nemzetgazdasági teljesítményt. Általánosan megfigyelt jelenség, hogy azon országokban, ahol a növénytermesztés domináns ágazat a mezőgazdaságban, ott az időjárásnak való kitettség miatt az agrárszektor kibocsátása is az időjárás függvényében jelentős ingadozásokot mutat az évek során. 2012-ben az aszály súlyos károkat okozott a hazai termelésben, jelentősen visszavetette a terméseredményeket. Emellett a növekedéshez való hozzájárulását a szektornak bázishatás is befolyásolta, mivel 2011-ben kiváló terméseredményeket produkált a mezőgazdaság, addig 2012-ben a meghatározó növényi kultúrák terméseredményei alapján az ágazat az ezredfordulót követő egyik leggyengébb évét zárta. Összességében a mezőgazdaság 0,8 százalékkal

ponttal csökkentette a növekedési rátát a 2012-es évben, tehát önmagában a csökkenés felét magyarázta (2. ábra).

2012-öt követően 2017-ben újra negatívan járulhat hozzá a mezőgazdaság a GDP növekedéséhez. A tavalyi évben a mezőgazdasági ágazat kiugróan kedvező évet zárt, így ha az idei évben a korábbi évek átlagos terméseredménye ismétlődik meg, az korrekciót eredményezne a tavalyi értékéhez képest. Emellett az év eleji fagyok és a relatíve kevés csapadék visszavethette az idei termést, továbbá a fő gabonafélék tervezett vetésterülete is elmarad a tavalyitól. Becsléseink alapján az ágazat akár 0,5 százalékponttal is csökkentheti a gazdasági növekedést.

1. ábra: Mezőgazdaság és egyéb ágazatok hozzájárulása a GDP-növekedéshez

Forrás: KSH, MNB

Megjegyzés: MNB várakozás a 2017. júniusi Inflációs jelentés alapján

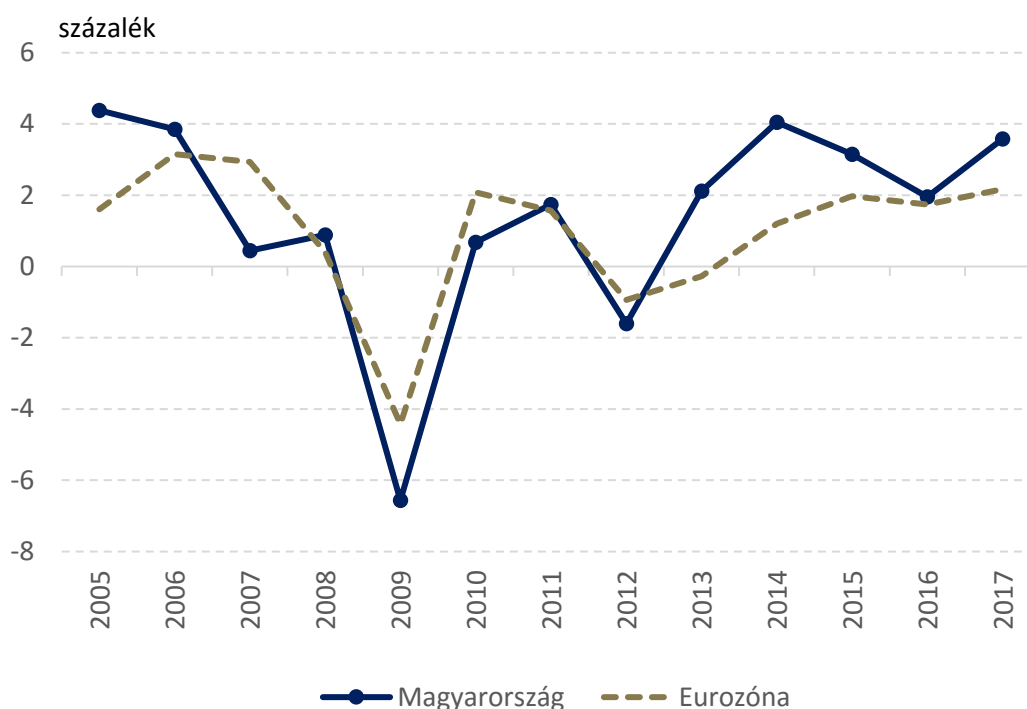
Külső környezet

2012-ben az egész Európai Unió gazdasági teljesítménye csökkent, ami a külkereskedelmi kapcsolatokon keresztül visszavetette a magyar növekedést is. Az Európai Unió 2010-2011-ben stabil, átlagosan 2 százalékos növekedést mutatott, és ezzel egyidejűleg a kilábalás fő forrása Magyarországon az ipari export, illetve az ezzel együtt járó készletfeltöltés volt. 2011-2012-ben azonban a pénzügyi válság újabb hulláma, az európai szuverén adósságválság bontakozott ki, amelynek hatására W alakú recesszió bekövetkezésétől lehetett tartani. Ez végül kismértékben valósult meg, a második recesszió sokkal kisebb volt, mint az első: az Európai Unió gazdasága 0,5 százalékkal, míg az eurozóna GDP-je 0,9 százalékkal mérséklődött 2012-ben (1. ábra). A külső piacaink gazdasági teljesítményének az erős lassulása, vagy akár visszaesése érdemben befolyásolta a hazai gazdaság növekedési kilátásait a 2012-es évben: az árukivitel 2,0, míg a szolgáltatások exportja 1,1 százalékos csökkenést mutatott. A fenti tényezők mellett 2012-ben jelentősen

emelkedtek az olajárak (közel 10 százalékkal) mely a cserearány romlásán keresztül szintén fékezte a gazdasági teljesítmény alakulását.

Felvevőpiacainkon tapasztalható gazdasági fellendülés miatt 2017-ben élénk exportbővülés várható. A nemzetközi konjunkturális hangulat miatt növekvő külső kereslet következtében dinamikus exportbővülés várható az idei évben. Hazánk legfontosabb külkereskedelmi partnereinél (Németország, Lengyelország, Ausztria) az Európai Bizottság előrejelzése alapján 1,9-3,5 százalék között alakulhat a bővülés üteme, míg az egész Európai Unióban 2 százalékkal növekedhet a gazdaság teljesítménye.

2. ábra: GDP növekedés alakulása

Forrás: Eurostat, MNB, Európai Bizottság

2011-es intézkedések bázishatása és költségvetési stabilitás

2011-ben több egyedi intézkedés történt, amely a háztartások és a vállalatok jövedelmét és keresletét átmenetileg megnövelte. Költségvetési oldalról számottevő egyedi transzfert jelentett a MÁV és az önkormányzatok adósságának átvállalása, az MFB tőkeemelése, a MOL-ban történő részesedésvásárlás, illetve a devizahitelek végtörlesztéséből eredő banki veszteség állam általi átvállalása. Mindezekon felül az Európai Bíróság egy korábbi intézkedéssel kapcsolatos ítéletében 198 milliárd forintnyi áfa-visszatérítést írt elő. A költségvetési intézkedésekre a magánnyugdíjpénztárakból eredő tőkebevételek teremtettek fedezetet. A 2011-es költségvetési egyenleg az akkor érvényben lévő módszertan szerint 4,3 százalékos többletet mutatott, míg a Nemzetgazdasági Minisztérium számításai szerint a bevételi és kiadási oldalon egyaránt szereplő egyedi tételektől eltekintve 2,4 százalékos hiány alakult volna ki. Mindezekon felül a reálhozamok kifizetése is 220 milliárd forinttal növelte a háztartások rendelkezésre álló jövedelmét. Ezen intézkedések jelentősen növelték a fiskális keresleti hatást, hozzájárulva a 2011-es gazdasági növekedéshez.

2012-ben a kiadások egyedi jellege miatt ezek értelemszerűen nem ismétlődtek meg, így a magas bázissal szemben a fiskális keresleti hatás csökkent.¹

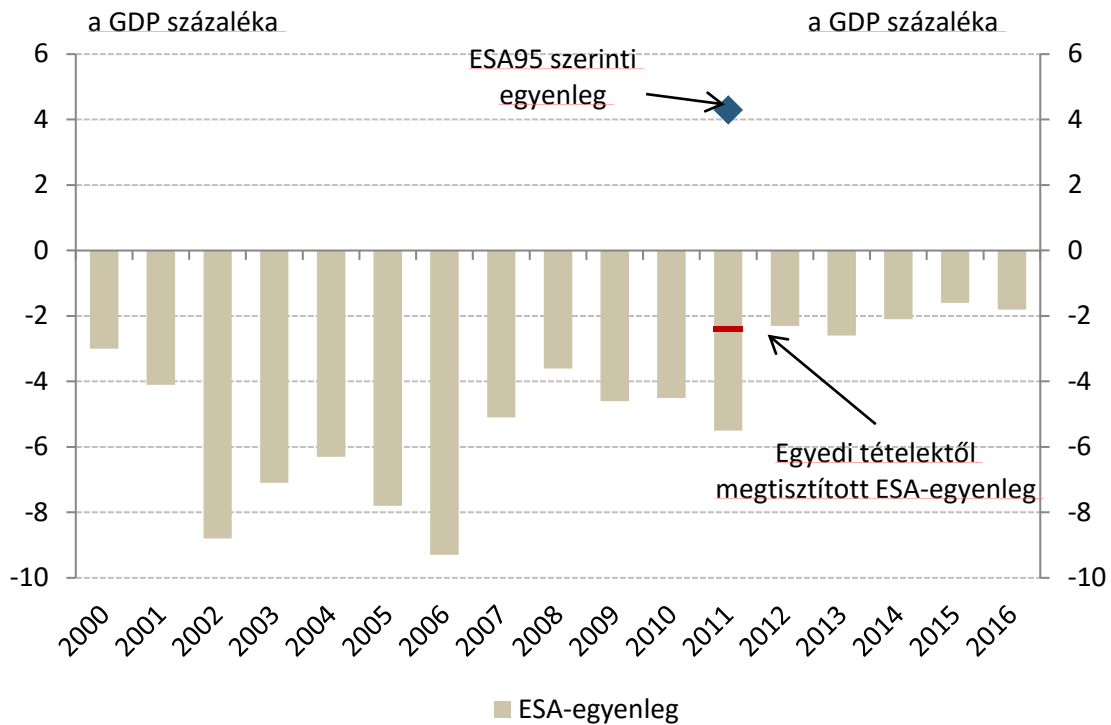
2012-ben az EDP eljárás alól való kikerülés és a makropénzügyi stabilitás megőrzésének érdekében óvatos fiskális politikát kellett folytatni. Az európai adósságválság idején a befektetők attól tartottak, hogy Magyarország Görögországhoz hasonló helyzetbe kerülhet, továbbá hazánk EDP eljárás alatt állt. Ezzel összhangban 2012-ben a költségvetési hiánycél 2,9 százalék volt, ami a 2011-es korrigált egyenleghez képest enyhébb, de az egyedi tételeket is figyelembe véve szigorúbb költségvetési célt jelentett. Ebben az évben a 2011-eshez hasonló egyedi bevétele nem keletkezett az államháztartásnak, így a kitűzött hiánycél elérésének érdekében a 2011-es évhez hasonló gazdaságélénkítő intézkedések nem ismétlődhettek meg, ami a bázisévhez viszonyítva mérsékelte a belföldi keresletet a gazdaságban. Az általános forgalmi adókulcs, illetve a jövedéki adó mértékének emelésével folytatódott az adórendszer súlypontjának áthelyezése a fogyasztási típusú adók irányába. A fogyasztási, forgalmi típusú adók ugyanis kevésbé károsak a növekedés szempontjából, hiszen mind a megtakarítási, mind a beruházási döntéseket kevésbé torzítják. Így emelésük úgy biztosította a munkát terhelő adók csökkenéséből fakadó bevételkiesés ellensúlyozását és ezáltal a költségvetés egyensúlyának fenntartását, hogy közben a növekedést támogató adórendszer kialakításához is hozzájárult. Emellett megszüntetésre került az adójóváírás, amit a 2013-tól életbe lépő Munkahelyvédelmi Akcióterv helyettesített.

A 2010-2013 között végrehajtott költségvetési intézkedések stabilizálták hazánk fiskális pozícióját, így lehetővé téve további gazdasági növekedést ösztönző intézkedések bevezetését. A 2010 és 2013 között végrehajtott intézkedések hatására sikerült 2 százalék körüli szintre csökkenteni a költségvetési hiányt, és 2013-ban hazánk kikerült a 2004 óta folyó túlzottdeficit-eljárás alól.

---

¹ A költségvetési hiány elszámolásának módszertana később megváltozott, ami nagymértékben érintette a 2011-es ESA egyenleget. Az Európai Unió akkor érvényben lévő statisztikai módszertana szerint a magánnyugdíjpénztáraktól eredő tőketranszfereket költségvetési bevételként el lehetett számolni, így az egyedi kiadási intézkedésekkel együtt is 4,3 százalékos költségvetési többlet alakult ki. A 2014-ben érvényben lévő ESA2010 azonban visszamenőlegesen felülírta ezt olyan módon, hogy a magánnyugdíjpénztári transzferek nem tekinthetők költségvetési bevételnek, így 5,5 százalékos költségvetési ESA hiánnyra változott a 2011. évi tényadat.

3. ábra: A költségvetés eredményszemléletű egyenlegének alakulása

Forrás: Eurostat, 2012. évi Konvergencia Program

A költségvetési konszolidációt követően a gazdaság stabil növekedési pályára állt, továbbá az ország gazdasági megítélésének jelentős javulása és a monetáris politikai intézkedések következtében az államadósság után fizetendő kamatkiadások is mérséklődni kezdtek. A kamatkiadások csökkenése és az emelkedő adóbevételek az államháztartás pozíciójának további javulását eredményezték. Mindez lehetőséget teremtett további gazdaságösztönző intézkedések bevezetésére, a munkát terhelő adók további mérséklésére, a társasági adó kulcsának számottevő csökkentésére, a családi adókedvezmény növelésére és a családi otthonteremtési kedvezmény bevezetésére, amelyek 2017-ben is pozitívan hatnak a gazdaság növekedésére.

„Szerkesztett formában megjelent a Portfolio.hu oldalon 2017. szeptember 14-én.”